

Nazwa instytucji

Książnica Cieszyńska

Tytuł jednostki/Tytuł publikacji

**Sprawozdanie Zarządu Naczelnego Polskiego Związku
Szkołnego w Mor. Ostrawie za rok 1920.**

Liczba stron oryginału

13

Liczba plików skanów

13

Liczba plików publikacji

14

Sygnatura/numer zespołu **APTL 028.092**

Data wydania oryginału **1921**

Zdigitalizowano w ramach projektu pt.

**Archiwalia Polskiego Towarzystwa Ludoznawczego -
opracowanie, konserwacja, digitalizacja, udostępnienie.
Etap IV.**

**Ministerstwo Kultury
i Dziedzictwa Narodowego**

**Dofinansowano ze środków Ministra Kultury
i Dziedzictwa Narodowego pochodzących z
Funduszu Promocji Kultury**

Sprawozdanie

Zarządu Naczelnego Polskiego
Związku Szkolnego
w Mor. Ostrawie za rok 1920.

Sprawozdanie

Zarządu Naczelnego Polskiego Związku Szkolnego
w Mor. Ostrawie za rok 1920.

Po raz pierwszy od chwili swego założenia staje Zarząd Naczelny P. Z. S., by złożyć publicznie sprawozdanie ze swych czynności za rok 1920, chcąc tym sposobem zaznaczyć, że nie załamała się linja pracy oświatowej, którą dotychczas na terenie tutejszym spełniało od dziesiątków lat Towarzystwo Szkoły Ludowej.

Polski Związek Szkolny na kresach tutejszych stał się poważnym czynnikiem oświatowo-społecznym. Przyznają to i uznają nawet przeciwnicy Związku. Wynika zatem potrzeba, ażeby o pracach jego od pierwszych początków działalności dowiedzieli się nie tylko członkowie Zarządu, ale także i szerszy ogół Polaków, mieszkających w Czechosłowacji.

Historja powstania Polskiego Związku Szkolnego.

Z chwilą utworzenia Republiki czechosłowackiej byt szkół polskich na Morawach został zagrożony. Poprzednio szkoły te utrzymywało Towarzystwo Szkoły Ludowej z Krakowa. Z chwilą powstania Republiki czechosłow. czeski rząd zawyrokował, że Tow. Szk. Lud. po tej stronie ani działać ani istnieć nie może, bo jest stowarzyszeniem zagranicznym.

Z tej przyczyny wszystkie Koła T. S. L. na ziemi Republiki czechosłowackiej zostały przez rząd rozwiązane, a z tą chwilą szkoły nasze straciły prawnego właściciela, który je dotąd utrzymywał.

Znaleźli się jednak ludzie, którym oświata i szkoły nasze leżały na sercu i podnieśli hasło: »Jeżeli T. S. L. dalszej opieki nad naszymi szkołami i oświatą naszą sprawować nie może, w takim razie potrzebną opiekę stworzymy sobie sami i w miejsce Kół T. S. L. zawiążemy własne, samostne stowarzyszenie oświatowe, ażeby pracę oświatową poprowadzić dalej własnymi siłami i we własnym zarządzie«.

Zawiązano komitet na którego czele stanął dyrektor Józef Woynarowski. Zredagowano i wysłano odezwę do Zarządów byłych Kół T. S. L., w której wezwano wszystkich tutejszych Polaków na zgromadzenie na dzień 21. grudnia 1919 do sali Domu Polskiego w Mor. Ostrawie, gdzie miano zawiązać Polski Związek oświatowy, uchwalić statut dla niego i wybrać Zarząd tymczasowy.

W niedzielę, 21. grudnia 1919 wypełniła się sala Domu Polskiego po brzegi, — przemawiali rozmaici mówcy i uchwalono zawiązać w miejsce T. S. L. Polski Związek Szkolny. Statutu jednak na tem zgromadzeniu nie uchwalono, a to wskutek przeciwności reprezentantów miejscowej P. P. S. D. (Polskiej Partii Socjalno-Demokratycznej), którzy zażądali poczynienia niektórych zmian w proponowanym statucie. Po omówieniu i ustaleniu tych zmian wybrano komisję redakcyjną, która dnia 27. grudnia 1919 zebrała się ponownie i przyjęła nareszcie statut z nielicznymi wyjątkami identycznymi z dotychczasowym statutem T. S. L.

Tak zredagowany statut po kilkakrotnem zwracaniu go przez rząd krajowy w Bernie został nareszcie zatwierdzony dnia 18. maja 1920 r.

Na podstawie zatwierdzonego statutu utworzono Koła Polskiego Związku Szkolnego w Mor. Ostrawie, Przywozie, Mar. Górach i Witkowicach, które jednakowoż nie zaraz jeszcze mogły zabrać się do pracy. Statut bowiem był zatwierdzony wyłącznie dla Zarządu Naczelnego P. Z. S. w Mor. Ostrawie, a Kołom w Mor. Ostrawie, Mar. Górach, Przywozie i Witkowicach poleciły władze czeskie ponownie przedłożyć statuty do zatwierdzenia, zarazem, że aż do chwili zatwierdzenia ich nie wolno urządzać zgromadzeń ani żadnych podejmować czynności.

Pod koniec jesieni r. 1920 nadeszły wreszcie zatwierdzone statuty, a tem samem pozwolenie na podjęcie działalności statutem przepisanych. Mało zatem czasu pozostało kołom w roku sprawozdawczym do rozwinięcia pełnej i należytej działalności ale mimo to — jak zobaczymy w dalszym ciągu sprawozdania — zrobiono stosunkowo dość wiele.

Dyrektor Woynarowski pragnął — zanim nadejdą Kołom zatwierdzone statuty — ażeby przynajmniej Zarząd Naczelny mógł jak najprędzej rozpocząć działalność, zwołał pierwszy Walny Zjazd Polskiego Związku Szkolnego na dzień 29. czerwca 1920 do szkoły polskiej w Przywozie.

Na zjeździe tym wybrano Zarząd Naczelny P. Z. S i Radę Nadzorczą, jako też wytyczono zasadnicze punkty i kierunek nastąpić mającej działalności tak Zarządu Naczelnego jak i Kół P. Z. S.

Do Zarządu Naczelnego P. Z. S. zostali wybrani jednogłośnie:

na 3 lata: Cześnikowski Izydor, kierownik szkoły; Gondek Stefan, hutnik; Dr. Grünzweig Bernard, lekarz; Kapitan Stanisław, tokarz metalowy; Mikowa Elżbieta, żona woźnego; Pawełek Marjan, kierownik szkoły; Woynarowski Józef, dyrektor szkoły;

na 2 lata: Barzykowski Władysław, inspektor górniczy, Bełtowski Jan, nauczyciel; Migala Władysław, nauczyciel; Pławny Stefan, kowal; Pyjor Jan, urzędnik gminny; Rachwałik Marcin, górnik; Ks. Wróbel Józef, katecheta;

na 1 rok: Bigaj Franciszek, górnik; Ciurus Wojciech, hutnik; Bogala Jan, maszynista; Tomanek Jan, krawiec; Trytko Franciszek, hutnik;

Do Rady Nadzorczej wybrani zostali: Firlejczyk Marcin, hutnik; Karczmarczyk Karol, koksiarz; Piasecki Jan, górnik; Wilk Wojciech, urzędnik podatkowy; Ziomba Kazimierz, inżynier-fabrykant.

Dnia 7. lipca 1920 nastąpiło ukonstytuowanie się Zarządu Naczelnego, do którego jednomyślnie wybrani zostali:

Woynarowski, prezes, Ks. Wróbel Józef, pierwszy wiceprezes, Kapitan Stanisław, drugi wiceprezes, Cześnikowski Izydor, pierwszy sekretarz, Migala Władysław, drugi sekretarz, Pawełek Marjan, skarbnik, Pyjor Jan, zastępca skarbnika.

Dnia 4. września wybrano Wydział ścisły i Sekcję szkolną.

Wskład Wydziału weszli: Woynarowski Józef, Ks. Wróbel Józef, Kapitan Stanisław, Cześnikowski Izydor, Pawełek Marjan.

Do Sekcji szkolnej weszli: Woynarowski Józef, Bełtowski Jan, Pawełek Marjan, Ks. Wróbel Józef, Cześnikowski Izydor, Mikowa Elżbieta, Pławny Stefan, Kapitan Stanisław, Rachwałik Marcin, Tomanek Jan.

Przegląd działalności Zarządu Naczelnego i Kół P. Z. S.

Zarząd Naczelny P. Z. S. jako wierny następca Towarzystwa Szkoły Ludowej nie zapomniał ani na chwilę, że hasłem i obowiązkiem jego ma być zjednoczenie się w pracy nad ludem, aby krzewić wśród niego i pogłębiać oświatę a walczyć z ciemnotą, podnosić go na duchu, zaszczeptać w jego sercu gorącą

miłość Ojczyzny i bronić go wśród obcych, gdzie zdany na własne siły, nie zdołał by się oprzeć wynarodowieniu.

Te hasła i obowiązki z niemi związane były wskazówką i przewodnikiem wszystkich naszych usiłowań i całej naszej działalności w roku sprawozdawczym.

Do Zarządu Naczelnego P. Z. S. należały cztery koła, mianowicie: w Mor. Ostrawie, Mar. Górach, Przywozie i Witkowicach.

Koło P. Z. S. w Mor. Ostrawie.

Zarząd Koła: Woynarowski Józef, przewodniczący, ks. Wróbel Józef, zastępca przewodn., Kupiec Józef, sekretarz, Szumska Wilhelmina, zast. sekretarza, Knab Rudolf, skarbnik, Mika Franciszek, zast. skarbnika.

Członkowie Zarządu koła: Dr. Grünzweig B., Hrabín K., Mikowa E., Płaszczycza J., Stoch J., Szopa M., Ziemba Kazimierz.

Komisja kontrolująca: Biel W., Pokorny Al., Szwenk J., Wilk W., Wilkowa A.

Koło liczyło z końcem roku 1920: 123 członków zwyczajnych, 10 wspierających, 4 członków założycieli, i 109 członków, zalegających z wkładkami. W r. 1921 przybyło 11 członków.

Koło mieściło się w lokalu Domu Polskiego, gdzie w roku 1920 odbyło jedno Walne zgromadzenie i trzy posiedzenia Zarządu, zaś w r. 1921 jedno Walne zgromadzenie i cztery posiedzenia Zarządu.

Zarząd koła zorganizował Towarzystwo młodzieży pozaszkolnej pod nazwą »Ognisko«. Towarzystwo to liczy obecnie 80 członków, którzy co niedzieli i święta zgromadzają się w sali szkolnej lub w lokalu Domu Polskiego na pogadanki i ćwiczenia harcerskie, które prowadzą ks. Wróbel Józef oraz Wyrwiżówna Matylda i Skorówna Zofia, nauczycielki z Mar. Gór nadzwyczaj sumiennie i ze znajomością rzeczy. Odbyto kilka wycieczek w najbliższe okolice i jedną wycieczkę do Krakowa.

Zarząd koła zarządził zbiórkę na Górny Śląsk, która zdarłami od reszty Kół P. Z. S. przyniosła 375⁸ Kcz = 39 076 Mkp.

Przy kole istnieje biblioteka, licząca 975 dzieł w 1140 tomach. Biblioteka mieściła się w sali szkolnej, a prowadzili ją nauczyciele Hrabín Kazimierz i Kupiec Józef. W roku 1920 wypożyczono 1779 tomów, zaś w roku 1921 789 tomów.

Zarząd koła zgodził się część biblioteki swej wypożyczyć do użytku publicznej biblioteki, utrzymywanej z funduszy miasta Mor. Ostrawy. Sprawa ta jednak nie została dotąd definitywnie załatwioną.

Koło P. Z. S. w Mar. Górach.

Zarząd koła: Cześnikowski Izydor, przewodniczący, Radzik Wojciech, zast. przew., Migala Władysław, sekretarz, Zahaczewska Helena, zast. sekretarza, Twardosz Wojciech, skarbnik, Karczmarczyk Karol, zast. skarbnika.

Członkowie Zarządu: Ciężak Józef, Jachymczakowa Bronisława, Twardowska Anna, Kubiczowa Zofia, Górkiewicz Czesław, Tyrański Franciszek. Komisja kontrolująca: Kuder Fr., Trytko Fr., Kawaler Fr., Bujak W., Sokołowski Ign. (W marcu roku 1921 wybrano nowy Zarząd).

Koło liczyło z końcem roku 1920 członków zwyczajnych 63, a zalegających z wkładkami 37. W ciągu roku 1921 przybyło 32 członków. Pomieszczenie swoje miało koło w sali budynku szkolnego, gdzie też mieściła się biblioteka koła. Walnych zgromadzeń odbyło się w roku 1920 2, posiedzeń Zarządu 4, zaś w roku 1921 jedno Walne zgromadzenie i 4 posiedzenia Zarządu; ponadto w roku 1920 i w pierwszym kwartale 1921 r. odbywały się prawie każdej niedzieli zebrania rodzicielskie, na których miewał kierownik szkoły odczyty i pogadanki, o czym zresztą będzie mowa w dalszym ciągu sprawozdania.

Koło urządziło w roku 1920: Obchód rocznicy Konstytucji 3. Maja, Obchód rocznicy powstania listopadowego, jeden festyn i dało dwa przedstawienia komedyj: »Herod baba«, »Lustracya pana wójta« i »Aby handel szedł« i urządzono jeden festyn.

Bibliotekę koła, którą prowadzi nauczycielka Suderówna Stanisława liczy 286 dzieł. Przeczytano w roku 1920 36 dzieł, zaś w roku 1921 dzieł 108.

Koło P. Z. S. w Przywozie.

Zarząd koła: Pawełek Marjan, przewodniczący, Krawczyk Kazimierz, sekretarz, Waluszek Józef, skarbnik.

Członkowie zarządu: ks. Wróbel Józef, Zachaczewska Irena, Słonka Franciszek, Jasiński Andrzej, Cichostępski Walenty, Partyka Ludwik, Rogala Jan, Kania Jan, Sukiennik Andrzej.

Komisja kontrolująca: Bigaj Franciszek, Łyszczaś Piotr, Pressenowa Marja, Piasecki Jan, Gęśla Jan.

Członków zwyczajnych liczyło Koło w roku 1920 133, a wspierających 22. W ciągu roku 1921 przybyło 35 członków.

Koło i biblioteka jego mieściły się w sali budynku szkolnego. W ciągu roku 1920 odbyło 3 Walne zgromadzenia i 5 posiedzeń Zarządu. W roku 1921 odbyło się jedno Walne zgroma-

dzenie i 6 posiedzeń Zarządu W roku 1920 urządziło koło Obchód rocznicy powstania styczniowego, Wieczorek i zabawę sylwestrową a nadto odegrano sztuki: »Ojcowizna«, »Werbel domowy«, »Ach, to Zakopane«, »Mąż z grzeczności«, »Pan Grajcarek idzie w kumy«, »Podejrzana osoba«, »Chłopi arystokracji«, »Takich więcej«, »Dwóch głuchych«. W roku 1921 odegrano: »Lekarz mimowoli«, »Urlopnik«, »Zaczarowany młyn«, »Prawica i lewica«, »Swaty«.

Biblioteka koła liczy 58 dzieł; przeczytano w roku 1920 dzieł 146 a w r. 1921 dzieł 162. Bibliotekę prowadziła nauczycielka Bełtowska Józefa

Koło w roku 1920 i 1921 dawało subwencje na bezpłatne wypożyczanie dzieciom książek szkolnych, na urządzenie wycieczki i majówki, a wreszcie doprowadziło do zupełnego porządku scenę w szkole.

Koło P. Z. S. w Witkowicach.

Zarząd koła: Kapitan Stanisław, przewodniczący, Pławny Stefan, zast. przew., Handl Antoni, sekretarz, Fułat Józef, zast. sekr Gondek Stefan, skarbnik, Ogrodnik Jan, zast. skarbnika.

Członkowie zarządu: Machniowski W., Zaleński J., Panek A., Mendel J., Ciuruś W., Kozbiał W. Komisya kontrolująca: Czopek F., Dubil J., Firlejczyk M., Szafraniec W., Dębosz A. Liczba członków Koła wynosiła z końcem roku 1920 241. W roku 1921 ubyło 122 a przybyło 74, tak, że obecnie liczy koło 193 członków.

Koło wraz z biblioteką mieściło się w polskiej szkole gwareckiej. W roku 1920 odbyły się 2 Walne Zgromadzenia, 2 rodzicielskie zgromadzenia, 7 zwyczajnych i 8 nadzwyczajnych posiedzeń Zarządu W roku 1921 odbyło 1 Walne i 1 rodzicielskie zgromadzenie; zaś posiedzeń Zarządu zwyczajnych 5 a 4 nadzwyczajnych.

W roku 1921 urządzono Obchód Konstytucji 3. Maja i dano 4 przedstawienia, zaś w roku 1921 urządzono Obchód Konstytucji 3. Maja i odegrano dwie sztuki teatralne Z ramienia koła założono kółko śpiewackie i zawiązano komitet budowy własnego Domu Polskiego.

Biblioteka koła, którą prowadził Kapitan Stanisław liczy 600 dzieł W ciągu roku 1920 przeczytano 1230, zaś w roku 1921 1021 dzieł.

Szkoły i Ochronki.

Usiłowania i praca Zarządu Naczelnego w roku sprawozdawczym skupiły się przede wszystkim w dziedzinie szkół i ochronek dla polskiej diatwy szkolnej.

Nie będziemy tu — z dobrze zrozumiałych względów przytaczać i wyszczególniać wszystkich zabiegów, trudów i starań, jakie Zarząd Naczelny podejmować musiał, ażeby szkoły, sobie powierzone utrzymać. Zaznaczyć tylko musimy, żeśmy szkoły nasze utrzymali i to na poziomie, z którego dumni być możemy.

Zarząd Naczelny objął w swoją pieczę i zarząd szkoły, dotychczas utrzymywane przez T. S. L. w Krakowie, mianowicie: a) Szkołę wydziałową męską i żeńską oraz szkołę ludową 5. kl. w Mor. Ostrawie, b) Szkołę ludową 6. kl. w Mar. Górach, c) Szkołę ludową 6. kl. w Przywozie, d) Uzupełniającą 2. kl. szkołę przemysłową w Mor. Ostrawie, e) Uzupełniającą 2. kl. szkołę przemysłową w Przywozie, ponadto Ochronki w Mor. Ostrawie, Mar. Górach i Przywozie.

Szkoła wydziałowa, ludowa, uzupełniająca przemysłowa i ochronka w Mor. Ostrawie mieściły się w dzierżawionych lokalach Domu Polskiego. Szkoła z ochronką w Mar. Górach, szkoła ludowa, ochronka i szkoła przemysłowa w Przywozie mieściły się w budynkach, które są własnością T. S. L. w Krakowie a które Zarząd Główny T. S. L. oddał P. Z. S. do użytkowania wraz z inwentarzem i środkami naukowymi.

Szkoła w Mor. Ostrawie.

a) Szkoła wydziałowa męska liczyła w r. 1920/21 103 chłopców, b) Szkoła wydziałowa żeńska liczyła w r. 1920/21 86 dziewcząt, c) Szkoła ludowa 5. kl. liczyła w r. 1920/21 155 chłopców i 130 dziewcząt, d) Szkoła uzup. 2 kl. przemysłowa liczyła w roku 1920/21 47 uczniów, e) Ochronka liczyła w r. 1920/21 22 chłopców i 20 dziewcząt.

Skład Grona nauczycielskiego: dyrektor Woynarowski Józef, katecheta ks. Wróbel Józef, nauczyciel religii ewang. Fustówka Jerzy, nauczyciele Betłowski Jan, Pohoska Jadwiga, Skoczdołówna Maksymiljana, Królikowski Stefan (ustąpił 30./I. 1921), Hrabin Kazimierz, Hrabinowa Władysława, Kleiberówna Amalja, Szewczykówna Emilja, Szumska Wilhelmina, Klarewiczówna Anna, Göttówna Leokadja (ustąpiła 13/II. 1921), Kupiec Józef, Wołyńska Franciszka, Wołyńska Janina.

Grono uzupeł. szkoły przemysłowej: kierownik Woynarowski Józef, nauczyciele Królikowski Stefan (ustąpił 30./I. 1921), Hrabin Kazimierz, Kupiec Józef, mistrzyni Ochronki: Kamusińska Józefa.

Działta szkolna urządziła w roku 1920: Wieczorek styczniowy dla dzieci i taki sam wieczorek dla publiczności, Poranek ku upamiętnieniu objęcia morza polskiego. Obchód 3. Maja, Obchód św. Mikołaja, Popis gimnastyczny i przedstawienie »Dla Ojczyzny«. W roku 1921: Jasełka dla dzieci, dwa razy Jasełka dla publiczności, »Poskromiona złośnica«, »Intryga Mani«, dla publiczności i dla dzieci, Poranek 3 Maja w szkole i dla publiczności w Mor. Ostrawie i Witkowicach; ponadto odbyła wyprawę na szczyt Jaworowy w Beskidach.

Młodzież szkolna złożyła 30.000 Mkp na jedną cegielkę Wawelską, zaś Grona naucz. z Mar. Gór, Przywoza i Mor. Ostrawy złożyły również na ten cel 30.000 Mkp.

Przy szkole istnieje biblioteka dla młodzieży, licząca 367 dzieł. W roku sprawozdawczym przeczytała działwa 573 dzieł. Bibliotekę prowadziła nauczycielka Hrabinowa Wł.

Szkoła ludowa 6 klasowa w Marjańskich Górach.

W roku 1920/21 uczęszczało do szkoły 147 chłopców i 150 dziewcząt. Ochronka miała 21 chłopców i 21 dziewcząt.

Skład Grona nauczycielskiego: kierownik Cześnikowski Izidor, katecheta ks. Wróbel Józef, nauczyciel religii ewang. ks. Michalik, nauczyciele Zachaczewska Helena, Migata Władysław, Skorówna Zofja, Suderówna Stanisława, Wyrwiczówna Matylda, Santarius Gustaw (ustąpił 1. XII. 1920). Zastępczyni naucz. Młodzikówna Anna (ustąpiła 1./X. 1920), mistrzyni Ochronki: Zającówna Helena.

Młodzież szkolna urządziła w roku 1920: Obchód Konstytucji 3. Maja, Obchód powstania listopadowego, Wieczorek św. Mikołaja. W roku 1921 urządziła młodzież Obchód powstania styczniowego i Obchód Konstytucji 3. Maja. Przedstawień i popisów gimnastycznych młodzież urządzać nie mogła, bo szkoła nie posiada ani sceny ani sali gimnastycznej. Biblioteka dla młodzieży szkolnej, którą prowadziła nauczycielka Wyrwiczówna Matylda, liczy 262 dzieł. Od września do końca grudnia r. 1920 przeczytano 560, zaś od stycznia do końca maja r. 1921 dzieł 1450.

Przywóz.

Szkoła ludowa 6. kl. liczyła w r. 1920/21 163 chłopców i 150 dziewcząt, Uzupeł. 2. kl. szkoła przem. liczyła w r. 1920/21 11 chłopców i 10 dziewcząt, Ochronka liczyła w r. 1920/21 23 chłopców i 24 dziewcząt.

Skład Grona naucz.: kierownik szkoły Pawełek Marjan, katecheta ks. Wróbel Józef, nauczyciele Bełtowska Józefa, Kotapkówna Stanisława, Szajnarówna Zofja, Rogalówna Marja, Zachaczewska Irena, Mika Józef.

Grono naucz. Uzupeł. 2. kl. szkoły przemysłowej: kierownik Pawełek Marjan, nauczyciele Bełtowski Jan, Wołyńska Janina.

Młodzież szkolna urządziła w roku 1920 Jasełka i 4 przedstawienia, zaś w roku 1921 dwa przedstawienia.

Biblioteka dla młodzieży liczy 247 dzieł. W ciągu r. 1920 przeczytano 378 dzieł, zaś w r. 1921 186 dzieł. Bibliotekę prowadziły nauczycielki Bełtowska Józefa i Kołapkówna Stanisława.

Na prośby, wystosowane przez Zarząd Naczelny do gmin w Mor. Ostrawie, Mar. Górach i Przywozie o subwencję dla szkół P. Z. S. przyznała gmina w Mor. Ostrawie kwotę 15.000 Kcz na szkołę a 1000 Kcz na Ochronkę w Mor. Ostrawie, gmina w Przywozie udzieliła polskiej szkole 500 Kcz subwencji, zaś gmina w Mar. Górach nie przyznała szkole polskiej żadnej subwencji.

Uzupełniające szkoły przemysłowe w Mor. Ostrawie i w Przywozie utrzymywano częściowo z funduszów rządowych a częściowo z funduszów P. Z. S.

Na zakończenie sprawozdania o szkołach P. Z. S. musimy wspomnieć o przymusowem zajęciu ich przez pewien czas, mianowicie: Dnia 11. lutego 1920 r. wojsko zajęło przemocą salę naukową, korytarz i piwnicę w budynku szkolnym w Mar. Górach na skład prowiantury wojskowej, zaś dnia 19. maja 1920 r. czechofilscy uchodźcy ze Śląska zajęli wielką salę Domu Polskiego i trzy sale naukowe w Mor. Ostrawie na mieszkanie. Dopiero po długich staraniach »Ślązakowcy« opuścili szkołę w Mor. Ostrawie 15. września 1920, zaś 25. listopada 1920 prowiantura wojskowa pożegnała mury budynku szkolnego w Mar. Górach. To »kwaterowanie« przymusowe wyrządziło znaczne szkody, bo wynoszące kilkanaście tysięcy Kcz. Szkody wyrządzonej, dotąd mimo zabiegów naszych nikt nie powetował.

Odczyty.

Zarząd Naczelny P. Z. S. pragnąc rozwinąć między tutejszą Polonją działalność narodowo-oświatową za pośrednictwem od

czytów ze szczególniejszem uwzględnieniem historii narodu Polskiego oraz spraw dla tut. Polonji doniosłych względnie ją bliżej obchodzących, zalecił urządzenie właśnie takich odczytów i pogadanek swobodnych. A że znaleźli się chętni do tego celu prelegenci, więc projekt podany przybrał wnet realne formy.

Odczyty, cieszące się stale liczną frekwencją, a połączone zawsze z dyskusją względnie swobodną wymianą myśli między słuchaczami a prelegentem, odbywały się w każdym Kole i tak wygłosił:

w Mor. Ostrawie

Dr. Grünzweig: »O zewnętrznych pasożytach człowieka«,
Dr. Crünzweig: »O wewnętrznych pasożytach człowieka«,
Bełtowski: »O pochodzeniu człowieka«,
Ks. Wróbel: »O Górnym Śląsku«,
Bełtowska: »O bogactwach Polski«,
Cześnikowski: »O ustroju Polski«,
Bełtowska: »O mieszkaniach ludzkich«,
Woynarowski: »O sławnych wynalazcach«,
Walczko: »O Rosji na tle wspomnień z 6 letniej niewoli«,
Pohoska: »O Henryku Sienkiewiczu«.

W Mar. Górach

wygłosił Cześnikowski Izidor szereg odczytów na następujące tematy:

1. »Polska i jej granice przyrodzone, etnograficzne i historyczne«,
2. »Czem jest dla nas Polska i jakie mamy względem niej obowiązki«,
3. »Nasze kresy wschodnie i zachodnie«,
4. Jak się ludzie rządzą na świecie — »Co to jest samorząd i co to jest sejm?
5. »Prawa i obowiązki obywatela«,
6. »Czy potrzebna Polsce armja i dlaczego?«
7. »Co to są bolszewicy i jakie ich zamiary względem ludzkości wogóle a względem Polski w szczególności«,
8. »My a żydzi w dobie obecnej«,
9. »Czem jest dla nas Konstytucya 3. Maja«,
- 10 »O Naczelniku J. Piłsudskim«.

W Przywozie wygłosili odczyty:

Dr. Grünzweig: »O pasożytach człowieka« (dwa odczyty)
Ks. Wróbel: »O Górnym Śląsku«,
Pawełek Marjan: »O elektryczności« (dwa odczyty),
Pawełek Marjan: »O życiu i działalności Piłsudskiego«.

W Witkowicach:

Słowik: »O wszechświecie i o spisie ludności,

Bełtowska: »O bogactwach Polski«,

Bełtowska: »O mieszkaniach ludzkich«,

Pohoska: »O Henryku Sienkiewicz«,

Kapitan. »O Józefie Piłsudskim«.

Dla całości sprawozdania musi jeszcze Zarząd Naczelny wspomnieć że: a) w roku sprawozdawczym udzielił ze swoich funduszków czterem uczniom szkół tut. kształcących się obecnie w szkołach fachowych w Polsce — stypendjum. każdemu po 50 K miesięcznie na cały bieżący rok szkolny i b) wszedł w porozumienie ze Śląską Macierzą Szkolną, stwarzając podstawy wspólnej pracy oświatowej według zmian, poczynionych w swoim statucie. Oto w ogólnym zarysie obraz pracy Zarządu Naczelnego P. Z. S. w r 1920 i części roku 1921 w dziedzinie narodowej i oświatowej.

Zamykając pierwszy — chociaż krótki — okres pracy, Zarząd Naczelny składa na tem miejscu publiczne podziękowanie tym wszystkim Rodakom, którzy moralnie i materyalnie — szczególnie w kwestji utrzymania szkół naszych — wspierali jego usiłowania, a tem samem przyczynili się do umocnienia zbiorowego dzieła całego Polskiego Związku Szkolnego.

Nie przeceniając naszych usiłowań i osiągniętych dotąd skromnych chociaż rezultatów, ustępujemy z tem przekonaniem, że szczerze dążyliśmy do zrealizowania idei, która wższa od uprzedzeń klasowych i zawiści partyjnych, zjednoczyć powinna wszystkich tutejszych Polaków dobrej woli, aby nieść przed narodem oświaty kaganiec.

W Morawskiej Ostrawie, dnia 26. czerwca 1921.

Za Zarząd Naczelny Pols. Związku Szkol.:

Prezes:

Wojnarowski Józef.

Sekretarz:

Cześnikowski Izidor.

Za Radę Nadzorczą:

Firlejczyk Marcin,

Karczmarczyk Karol.

Nakład własny. — Czcionkami Ludowej Drukarni we Frysztacie.